

Садовенко Світлана Миколаївна
доктор філософії з музичної педагогіки,
доцент, старший науковий співробітник,
професор кафедри сценічного та
аудіовізуального мистецтва
Інституту сучасного мистецтва
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
член НВМС, заслужений діяч
естрадного мистецтва України

**РУБЕН ТОЛМАЧОВ –
УКРАЇНСЬКИЙ КОМПОЗИТОР, АРАНЖУВАЛЬНИК,
ХОРМЕЙСТЕР, СПІВАК, ПРАКТИК
РЕЦЕНЗІЯ**

на навчально-методичний посібник «Хорове аранжування та композиція». До святкування 50-річного ювілею народного художнього колективу Хорової капели хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» Толмачова Рубена Владиславовича, заслуженого артиста України, художнього керівника народної хорової капели «Дзвіночок» Київського Палацу дітей та юнацтва

Толмачов Р.В. Хорове аранжування та композиція. До святкування 50-річного ювілею народного художнього колективу Хорової капели хлопчиків та юнаків «Дзвіночок». Навчально-методичний посібник / Наук. редактор С. Садовенко. Київ : Київський Палац дітей та юнацтва, 2018. 166 с.

В українському суспільстві нині відбуваються зміни, реформи, певні соціальні зрушення. Гуманітаризація освіти, маючи глибокий вплив на відновлення природних зв'язків між освітою і культурою, освітою і наукою, освітою і релігією, стає провідним напрямком відповідних реформ, що проводяться в Україні у XXI столітті.

Музична освіта також шукає відповіді на актуальні для неї у сьогодення питання, знаходячись у пошуках нових шляхів щодо оптимізації змісту сучасної музичної освіти. Особливого значення набуває апелювання до теорії та методології української хорової освіти, спрямованої на відродження ідеалів і духовних цінностей, регенерацію національної традиції, методів навчання, що передбачають можливість інтеграції особистості в систему світової й національної культури. Саме на основі глибокого розуміння соціокультурного потенціалу і значення хорового мистецтва, володіючи особливостями

ми теорії та методології роботи з дитячим хором, ґрунтуючись на багаторічному практичному досвіді, знанні суті та закономірностей творчого становлення хорового колективу, автор представленого навчально-методичного посібника «Хорове аранжування та композиція» Толмачов Рубен Владиславович розкриває власні педагогічні винятковості навчання і виховання дітей у хоровому колективі на прикладі власних хорових аранжувань, обробок, композицій.

В побудові викладу хорових аранжувань та композицій, виборі показових прикладів хорових творів, стилів інтерпретації відчувається зрілий хормейстер, композитор, аранжувальник, здатний самостійно вибирати перспективну тематику музичних творів, розв'язувати текстові складності на високому художньому рівні. Добре розуміючи, що регенерація хорової культури в Україні є завжди актуальним питанням, автор навчально-методичного посібника Р. Толмачов орієнтується на потреби нинішнього соціального знання в системних, міждисциплінарних дослідженнях щодо складних, поліфонічних культурних явищ, до яких належить мистецтво хорового співу.

До навчально-методичного посібника увійшли найдавніші церковні гімни, приміром, відомий ще з епохи раннього християнства, написаний спочатку грецькою, пізніше – латинською мовами, «Тебе, Бога, хвалим» (текстове першоджерело твору «Te Deum»), поетичні переклади псалмів на вірші Тараса Шевченка (Псалом Давидів № 81, Псалом Давидів № 149, Псалом Давидів № 12), музику до яких написав Р. Толмачов, вільні обробки автора українських коляд («Нині, Адаме, возвеселися») та колядок («В глибокій долині»). Цікавою є вільна композиторська обробка авторської мелодії Кайо Конісі на Біблійні тексти латиною «Lilium» (Псалом Давидів 34, Послання Іакова), написаної до японського анімаційного серіалу і присвяченої пам'яті жертв трагедії на атомній електростанції Фукусіми. Поєднання орієнтальної мелодії з церковною латиною спричинює конфлікт, надає оригіналу неочікуваний зміст і стає магістральним драматургічним мотивом твору.

Привертає увагу «Фантазія на тему двох прелюдій С.В. Рахманінова». Цей диптих на теми двох прелюдій С. Рахманінова до-дієз мінор та соль мінор яскраво демонструє, що подеколи першоджерело може стати лише поштовхом для медитацій і створення за допомогою використаних автором композицій різноманітних прийомів і методів із запозиченим матеріалом – від простого перекладення (адаптації) фортепіанної фактури на вокальний склад до вільної композиторської обробки – практично нового самостійного твору.

До навчально-методичного посібника також увійшла хорова партитура на текст канонічного «Stabat Mater», написаного британським композитором Карлом Дженкінсом для струнного оркестру (або у перекладі для фортепіано), мішаного хору та соліста тенора. Домінантою твору є велична віра у перемогу Христа над смертю, а поєднання двох незалежних авторських партитур Карла Дженкінса і Рубена Толмачова створює новий художній простір, по-новому розкриваючи цей зміст.

У доволі ошадливій на засоби музичної виразності манері, зосередженій на донесенні поетичних текстів, написано «Баркаролу майбутнього». Це диптих на вірші Ліни Костенко «Крила» та «Вже почалось, мабуть, майбутнє». У цьому циклі Р. Толмачов доносить ідеї поетичних текстів через феномен хорової музики, зосереджує нашу увагу на завжди актуальному сигналі: «... не проміняйте неповторне на сто ерзаців у собі!».

Самобутніми і водночас надзвичайно сучасними є обробки українських народних пісень «Забава» («Ти казала в понеділок») та «Од Києва до Лубен», в яких засобами хорової виразності та театралізованих штрихів втілено картини народного свята та весілля.

Особливістю навчально-методичного посібника є те, що до кожного із 17 представлених у ньому хорових творів подаються чіткі анотації, в яких розкриваються текстові першоджерела створення, типи роботи з нотним матеріалом, ставляться виконавські завдання, пропонуються шляхи подолання певних складностей, які можуть виникати у виконавців (співаків та, насамперед, диригента), приділяється особлива увага щодо повного розуміння побудови, відчуття драматургії та театральності творів.

Отже, навчально-методичний посібник Рубена Владиславовича Толмачова «Хорове аранжування та композиція» є актуальною, новою, самостійною працею, що гідно оновить і поповнить репертуар, сприятиме поглибленню існуючих у сучасній вокально-хоровій практиці поглядів на сферу хорового мистецтва, більш ґрунтовно розкриє його сутність як культурно-соціального феномену, розширить інформаційний та історично-логічний підходи щодо розгляду теоретико-методологічних особливостей роботи з дитячим та іншими хорами у хронотопі ХХІ століття.

Література

1. Толмачов Р.В. Хорове аранжування та композиція. Навчально-методичний посібник / Наук. редактор С. Садовенко. Київ: Київський Палац дітей та юнацтва, 2018. 166 с.